

Slechtvalk *Falco peregrinus* snackend boven zee

Mark Zekhuis

Op 16 oktober 2005 was ik voor vogels op Vlieland. Ondanks dat het eiland vol zat met trekvogels, probeerde ik mijn geluk boven zee. Om een uur of tien stak ik bij Hotel Zeedyn, aan het eind van de Badweg, mijn hoofd boven de duinen. Er stond een straffe oostenwind van zeker 6B. Door mijn scoop (32x vergroting) zag ik al snel enkele roodkeelduikers en alken door mijn beeld vliegen. Na een tijdje zag ik in de verte (c. 3 km) een valk recht op me afvliegen. Toen hij iets bijdraaide, zag ik dat het een Slechtvalk was die zo'n 500 meter boven het water naar de kust vloog. Nou, dacht ik nog, die zal blij zijn als ie vaste bodem onder zijn voeten voelt als je zo helemaal vanuit zee komt vliegen. Toen de vogel dichterbij was (c. 2 km), won hij snel hoogte en maakte stootduiken op een lijster die vlak boven de zee richting strand vloog. Na ongeveer acht duikvluchten lukte het de valk om de toch nog fitte lijster boven het water weg te grissen. Met de vogel in zijn poten vloog mijn Slechtvalk eerst richting kust, later iets naar oost, en maakte hoogte. Terwijl hij nu recht tegen de flinke wind invloog, zag ik dat hij met zijn poten en snavel de lijster bewerkte. Donsveren werden door de wind weggewaaid. Eerst dacht ik dat hij bezig was om de vogel goed in zijn poten te krijgen alvorens naar de kust te vliegen. Maar als een Boomvalk die een libel opeet, nam hij zes tot acht happen uit de borst, terwijl hij continu actief tegen de wind invloog. Toen de prooi viel dook hij er nog even lafjes achteraan maar deed niet echt moeite om de vogel te vangen voordat deze in zee viel. De valk maakte weer wat hoogte, vloog langzaam naar het oosten en daarna zelfs even van mij af. Op een afstand van c. 3 km uit de kust zag ik de valk na vijftien minuten opnieuw op een lijster of leeuwerik duiken. Deze had hij sneller te pakken, en na vier duiken hing er een bundeltje veren tussen zijn poten. Met zijn poten en kop zie ik dat hij echt bezig is om stukken van de prooi los te krijgen, terwijl hij weer tegen de straffe oostenwind invliegt. Na ongeveer tien keer met zijn bek een hap uit de prooi - die klem in zijn klauwen zit - te hebben genomen, laat hij de vogel los en vliegt zonder omkijken gewoon door. De valk buigt weer naar het noorden en verdwijnt uiteindelijk uit mijn beeld als hij in grote cirkels richting Noordzee vliegt.

Ik heb de Slechtvalk zeker vijftig minuten boven zee zien vliegen voordat ik hem kwijt raakte. Op basis van formaat en ranke postuur denk ik dat het om een mannetje ging. De Slechtvalk had al die tijd een actieve vlucht en vloog op verschillende hoogtes, van twee meter tot ongeveer een kilometer boven de zee. Zijn actieradius besloeg ongeveer een gebied van 2-4 km uit de kust en 3-4 km van oost naar west. Later die dag hoorde ik van Bart-Jan Prak dat hij drie uur na mijn waarneming ook een jagende Slechtvalk boven zee zag vliegen, meer dan een kilometer voor de kust. De plek waar hij over zee keek was bij Lange Paal, ongeveer vier km westelijker dan waar ik was.

Volgens de vogelringers van de Vliehors was de vogeltrek die dag en de dag daarvoor eindelijk losgebarsten. Het had in Scandinavië kennelijk enige tijd op slot gezeten door slecht weer. Vele duizenden koperwieken, zanglijsters, kramsvogels en goudhaantjes nemen bij de eerstvolgende weersverbetering hun kans. Ze stromen dan op Vlieland, en ook piepers en leeuweriken kwamen nu goed door. De gehele dag zag ik groepjes zangvogels, maar vooral koperwieken, uit zee komen. Laag over de golven kwamen de kleine groepjes aanvliegen om doodmoe achter de eerste duintjes in te vallen. Ik betwijfel of deze vermoeide vogels de kust al kunnen zien als ze nog drie kilometer uit de kust zijn en zo laag vliegen. Voor de Slechtvalk een psychologisch voordeel?

Ik stond versteld van dit jachtgedrag. Ik dacht dat Slechtvalken sprinters waren die in een korte periode veel energie verbruiken met jagen. Ik heb vaak jagende Slechtvalken gezien die vanaf een zitplaats of cirkelend hoogte maakten en dan op hun prooi doken. Als dit mislukte gaven ze snel op en gingen weer cirkelen of zitten. De Vlielandse valk verbruikte wel heel veel energie door langdurig nonstop te vliegen en te jagen. Hij maakte blijkbaar de keus om vliegend te eten, in plaats van naar de kust te vliegen en daar te eten en uit te rusten. Even snel wat grote happen borstvlees eten en een nieuwe prooi vangen is blijkbaar lucratiever dan naar de kust vliegen en later weer retour.

Navraag bij Rob Bijlsma en relevante literatuur leerde mij dat er nergens wat is geschreven over Slechtvalken die op zee jagen en hier ook hun prooi eten. Wel zijn er meldingen van Slechtvalken in Engeland die vanaf de kliffen vale stormvogeltjes boven het water vangen en daarmee terugvliegen naar hun post om deze op te eten (Walker 1988). Opmerkelijk is een waarneming van een wijfje Slechtvalk, dat haar prooi in zee had laten vallen omdat ze belaagd werd door Zilvermeeuwen, deze ook weer uit het water kon grissen (Fisher 1978). Thiollay (1988) beschrijft een paartje Slechtvalken (van de kleine ondersoort *brookei*) die op een eilandje voor de kust van Tunesië nestelden. Ongeveer eenderde van hun jachtvluchten werden boven zee uitgevoerd. Vanaf hun post aan de kust ontdekten ze op minimaal vier kilometer uit de kust vogels met het formaat van een duif. Kleine zangvogels werden twee kilometer voor de kust opgemerkt. Solitaire vogels of kleine groepjes boven zee werden eerder bejaagd dan grote groepen. Treleaven (1977) maakt melding dat hij ook jachtvluchten van Slechtvalken opmerkte die zich ver op zee afspeelden. Met zijn 10x40-kijker verloor hij de jagende valken uit beeld, maar ziet ze minuten later naar de kust terugkeren met een prooi in hun poten. Het ging dan om lokale rotsduiven die hier de zee overstaken. Dekker & Bogaert (1997) beschrijven uitvoerig de jacht van Slechtvalken in Canada, die zij eind augustus en begin september boven zee zagen jagen. 80 % van de jachtvluchten van dit paar startten vanaf een uitkijkpunt aan de kust. Na de jachtvlucht keerden ze met of zonder prooi terug naar deze plek. Onvolwassen valken maakten nog wel eens verre zoektochten uit de kust als het weer geschikt was om te cirkelen. De jacht boven zee vond de gehele dag plaats, maar vooral tussen 9.00 en 12.00 uur. Ook zij beweren dat alleen uit Engeland studies bekend zijn (o.a. Treleaven) van Slechtvalken die boven zee jagen, voornamelijk op duiven (16-32% van de jachtvluchten verliepen succesvol).

Summary

Zekhuis M. 2006. Peregrine Falcon *Falco peregrinus* snacking at sea. De Takkeling 14: 88-90.

On 16 October 2005, a Peregrine (presumably a male) was observed hunting over sea non-stop for at least 50 minutes. It focused on low-flying migrants heading for the shore, covering a range of some 2x4 (N-S) and 3-4 (E-W) km. Its flying height varied between 2 and 1000 m. A thrush and a lark were respectively 8 and 4 times stooped at before the kill was made. The Peregrine did not bring the prey ashore, but started to fly against the stiff easterly (at least 6 Beaufort), meanwhile plucking and eating. Between 8 and 10 bites were taken, before the kill was dropped and hunting resumed. This behaviour is different from other descriptions of over-ocean hunting in that the kill was not taken ashore but eaten over sea while flying.

Literatuur

- Cade T.J., Enderson J.H., Thelander C.G. & White C. M. 1988, Peregrine Falcon Populations: Their management and recovery: 701-700.
Dekker D. & Bogaert L. 1997. Over-ocean hunting by Peregrine Falcons in British Columbia. J. Raptor Res. 31: 381-383.
Fisher D. 1978. Peregrine retrieving prey from sea. British Birds 71: 460.
Treleven R.B. 1977. Peregrine, the private life of the Peregrine Falcon. Headland Publications, Penzance.
Walker D. 1988. Peregrine taking Leach's Petrels. British Birds 81: 395.

Adres: Stoevelaar 23, 7414 CA Deventer (0570-672618), Catbird@home.nl

Volwassen mannetje Slechtvalk, Zuiderwoude/Waterland, 7 maart 1998 (Nirk Zijlmans). *Adult male Peregrine, western Netherlands, 7 March 1998.*